

Indtægter, at der var „paasat“ Løndgilde for de ved Klementsfejden forbrudte Bøndergaarde (jfr. H. T. 8. R. VI, 195). S. 75 henlægges Herremændenes Birkeret over Bønderne allerede til jyske Lovs Tid, skønt den næppe kendes før 15. Aarh. og først fik virkelig Betydning efter Reformationen. Særlig maa dog Forfatterens Betragtninger over Ejendomsfordelingen ved Aar 1500 (S. 85) kritiseres. Det hedder her, at Ejendommenes Antal ved Aar 1688 var 1225 i Hammerum—Bølling Herreder, og at Tallet omkring 1500 næppe var meget anderledes; i Virkeligheden var det dog i stadig Stigning (1599 var Tallet paa Jordbrug 891, i Midten af 17. Aarh. 956, jfr. Thorsen i H. T. 8. R. IV, 187). Dernæst nævnes, at Krongodset i de to Herreder omfattede de 185 Ejendomme, der nævnes i Lundenæs Slots Jordebog fra 1498, altsaa 15% af Jordbrugerne; de 185 Ejendomme omfatter imidlertid baade Krongodset og Selvejergaardene (de sidstnævnte endda i et Antal af 132, saaledes at Krongodset næppe har udgjort mere end omtrent 7% af samtlige Jordbrug). De øvrige Betragtninger over Adelens og Kirkens Godsmængde falder derved ogsaa til Jorden. Trods de Indvendinger, man saaledes kan rette mod Bogen, maa det dog siges, at den indeholder adskilligt af Betydning og Interesse, især hvor man sporer Forfatterens indgaaende Kendskab til Egnen. Adskillige lokale Forhold er stillet i et klarere Lys end hidtil, og det maa ønskes, at den flittige Forsker vil benytte sit Lokalkendskab til yderligere Studier over Egnens Topografi, især med Hensyn til Vejene og de mærkelige Diger, der i Forsvarsøjemed er opkastet rundt om i Jylland, og af hvilke flere endnu findes i Hardsyssels østlige Del (saaledes i Ramme, Vorgod og Ikast Sogne).

Th. B. B.

Vore Fiskerlejers Historie har hidtil næsten ikke været behandlet af vore Topografer, ligesom selve Fiskeriets Historie endnu ikke er underkastet nogen større videnskabelig Behandling. C. Klitgaard's *Nibe Bys Historie indtil 1728* (1917) maatte derfor allerede paa Forhaand ventes at frembyde Interesse, tilmed da den standser ved det Aar, da Byen havde vokset sig saa stor, at den lovformelig kunde indlemmes i Købstædernes Række. I en bredt anlagt Skildring vises, hvorledes Fiskerlejet fra en ringe Begyndelse stadig vinder frem trods al Modstand ikke mindst fra Nabobyen Aalborg, der med Ængstelse saa hen til den opvoksende Fiskerby (en enkelt Episode af Striden mellem de to Byer er allerede tidligere givet af Forfatteren i H. T. 8. R. VI, 479). Som typisk for Fiskerlejerne ved Limfjorden har Nibes Udvikling stor Interesse, og vi ser, hvorledes Byen var i en stadig Op- og Nedgang, alt eftersom Silden optraadte i større eller mindre

Mængde. Befolkningen har derfor ikke været saa konstant og fastgroet som rundt i Landsbyerne, og de Mennesker, der i de gode Tider søgte ud til Lejerne, var selvsagt ikke de heldigste Elementer, hvad der igen satte sit Præg paa de indre Tilstande. Af det brogede Liv, der her udfoldede sig, er der givet en Mængde Træk fra Tingbøgerne, der helt igennem har været Forfatterens Hovedkilde, af hvilke han med sikker Haand har formaaet at fremdrage en Rigdom af kulturhistoriske Billeder, saaledes at det ikke, som det desværre ellers oftest er Tilfældet, er blevet de evindelige Slagsmaal og Retstrætter, der træder i Forgrunden, men Beboernes daglige Liv og Færden. Heldigere havde det dog været, om dette i sig selv interessante Stof havde været holdt ude fra Skildringen af Byens almindelige Historie; man har vanskeligt ved ret at faa Overblik over den Udvikling, der i Løbet af halvandet Aarhundrede gjorde Nibe fra et beskedent Fiskerleje til en By paa henvend et Par Tusinde Indbyggere. Forfatterens Liv i en lille jydsk By har beklagelsesvis bevirket, men undskylder fuldt ud, at det i Rigsarkivet bevarede Materiale til Nibes Historie langt fra er benyttet i det Omfang, det fortjener; navnlig Lensregnskaberne og Skattemandtallene kunde have ydet talrige Oplysninger om Byens Udvikling i økonomisk og social Henseende. Eksempelvis kan anføres, at Forfatteren anslaaer Byens Indbyggertal ved Aar 1700 til 1600 à 2000. Tallet er rimeligvis rigtigt, men Grundlaget yderst spinkelt, nemlig, at det i en Proces 1704 nævnes, at 22 Bols mænd kun var en Tyvendedel af Byens bosiddende Mænd, og at Matriklen 1680, da Byen endnu ikke havde kulmineret, nævner 23 Bol og 280 Gadehuse der. Her giver Skattemandtallet fra 1682 den eksakte Oplysning, at der da fandtes mindst 1117 Indbyggere (hvoraf 57 Mænd og 105 Kvinder saa fattige, at de ikke betalte Skat) og viser os Fordelingen efter Køn (476 Mænd og 641 Kvinder), og delvis efter Næringsvej, ligesom det giver Tallet paa Husdyr (111 Faar, 191 Svin, 74 Køer, 5 Stude, 22 Ungnød og Kalve, 76 Heste, 46 „Bistokke“ og „Bitrær“). De overordentlig interessante Regnskaber for Nibe Sildesaltere fra 1600-1655 synes heller ikke at være benyttet af Forfatteren, skønt de er en Hovedkilde til Limfjordsfiskeriets og Sildeprisernes Historie i Datiden. Skønt Kilderne saaledes endnu ikke synes udtømt, vil den flittige Forskers Arbejde dog baade ved sit Emne og sin Rigdom af ny Træk til Fiskerlejernes Historie let kunne hævde sin Plads som et af de betydeligste af vore nyere topografiske Arbejder.

Th. B. B.

Det er en fortræffelig og grundig Skildring, Aage Sørensen har givet af Gaarden **Onmestrup** i Mørke Sogn i Fra Ran-